

По іншому пути пошли разработчики проекта Гражданского кодекса Украины, которые предложили считать предприятия целостным имущественным комплексом (раздел 3 ст.174⁴) и предусмотрели возможность продажи субъекту предпринимательской деятельности предприятия, как такового.

К разработчикам проекта Гражданского кодекса присоединяется и А.Ефименко, который считает, что в зависимости от ситуации и учитывая особенность объекта отчуждения, можно говорить о появлении своего рода разновидности договора купли-продажи - купля-продажа предприятия.⁵

Считаем, что точка зрения, высказанная В.Кравчуком и В.Васильевой заслуживает внимания. Именно нормативные определение корпоративных прав, как права собственности дает возможность решить возникшую практическую проблему. До ее решения можно только рекомендовать учредителям частных предприятий в обществе с ограниченной ответственностью, а затем слова в частное предприятие. В результате чего законным путем перейдет право учредителя частного предприятия другому лицу.

¹ Архивные материалы Киевского исполкома города Донецка: от 18.02.2002г.-№2-222/925; письмо от 25.02.2002г.-№4-421-61/1120.

² Васильева В.Договір купівлі-продажу підприємства: правові наслідки – 2002.– №1.–С.27-30.

³ Ефименко А. Почему закладывать бизнес // Бизнес. – 2001. - №71422. –12 февр.

⁴ Кравчук В. Зміна власника (засновника) приватного підприємства // Підприємство, господарство і право. – 2000.– №1-С.50-52.

⁵ Цивільний кодекс України: проект від 25 серпня 1996р. Зі змінами // Українське право. – 1999.-№1.

М. Михайлів,
*аспірантка Львівського національного
університету імені Івана Франка*

УЧАСНИКИ ПРАВОВІДНОСИН З НАДАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ

На сучасному етапі розвитку української економіки зростає роль і значення договорів як засобів правового регулювання майнових відносин. Але і до цього часу договори мали неабияке значення і досить широко застосовувалися в цивільному обороті. Що стосується правового регулювання відносин в сфері надання міжнародної технічної допомоги та науково-технічної діяльності, то цей договір є новизною в нашому законодавстві і майже не застосовується як правовий регулятор.

Відсутність договірно-правового регулювання суспільних відносин у сфері надання міжнародної технічної допомоги зумовило настання негативних наслідків в цій сфері. Вдосконалення правового становища учасників (суб'єктів) з надання міжнародної технічної допомоги, вмиле використання досвіду і знань в сфері використання міжнародної технічної допомоги, наявність стабільного національного законодавства про міжнародну технічну допомогу буде сприяти здійсненню реформ, структурній перебудові економіки та іншим ринковим перетворенням. Тому нам необхідно дати аналіз договору про надання міжнародної технічної допомоги та з'ясувати коло суб'єктів договірних правовідносин.

Учасниками правовідносин з надання міжнародної технічної допомоги можуть бути як юридичні особи, фізичні особи, так і держава зокрема. Двосторонній характер договору про надання міжнародної технічної допомоги зумовлює взаємне виникнення у кожній із сторін прав та обов'язків.

Сторонами в договорі про надання міжнародної технічної допомоги є донор і реципієнт. Відповідно до Указу Президента України "Про міжнародну технічну допомогу"(чинності не набув) та проекту Закону України "Про міжнародну технічну допомогу" донор – це держава, уряд іноземної держави, а також організація, установа, фонд, уповноважені урядом іноземної держави, міжнародна організація, що надає міжнародну технічну допомогу Україні. Виходячи з даного визначення, перелік є вичерпним.

Що стосується іншої сторони (реципієнта), котра безоплатно отримує міжнародну технічну допомогу згідно з договором, то відповідно до Указу Президента України "Про міжнародну технічну допомогу" та проекту Закону України "Про міжнародну технічну допомогу" – це резидент України, що отримує міжнародну технічну допомогу, який визначений у програмі або проекті міжнародної технічної допомоги. Більш спрощене визначення є в спільному наказі Національного Агентства з реконструкції та розвитку і Державної митної служби України "Про порядок контролю та митного оформлення вантажів міжнародної технічної допомоги" від 15 жовтня 1997 р. № 42/505. Відповідно до п 1.1. Загальних положень реципієнт — резидент України, визнаний таким згідно з чинним законодавством України. Дане визначення є неточним, оскільки:

1. проект міжнародної технічної допомоги - це лише певні заходи, які повинні бути реалізовані через програму. В даному випадку реципієнт повинен визначатися або програмою або договором;

2. поняття резидент є досить широким за змістом.

Коло реципієнтів в чинному законодавстві про міжнародну технічну допомогу не є чітко визначеним. В Декреті Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" від 19.02.1993 року міститься вичерпний перелік осіб, які відносяться до резидентів. Відповідно до ч.5 ст.1 даного Декрету до резидентів відносяться:

- фізичні особи (громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства), які мають постійне місце проживання на території України, у тому числі ті, що тимчасово перебувають за кордоном;

- юридичні особи, суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи (філії, представництва тощо), з місцем знаходження на території України, які здійснюють свою діяльність на підставі законів України;

- дипломатичні, консульські, торговельні та інші офіційні представництва України за кордоном, які мають імунітет і дипломатичні привілеї, а також філії та представництва підприємств і організацій України за кордоном, що не здійснюють підприємницької діяльності.

Тому, якщо реципієнт – це резидент України, то сюди ми можемо віднести всі ці види резидентів, що передбачас названий Декрет. Тим самим, щоб не завдавати шкоди державі і суспільству незаконним використанням реципієнтами пільг і привілеїв, що надаються в рамках міжнародної технічної допомоги, необхідно в законодавстві чітко передбачити, хто саме може бути одержувачем міжнародної технічної допомоги.

Відповідно до чинного законодавства до фізичних осіб відносяться громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства. Відповідно до Конституції України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. А іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, - за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами.

На нашу думку, на фізичну особу не може бути покладено проведення реформ та реалізацію програм соціально – економічного розвитку України. Тому, визначення “реципієнт”, на нашу думку, необхідно уточнити. Але фізичні особи, з іншої сторони, можуть працювати в рамках проектів міжнародної технічної допомоги. Тобто вони можуть надавати професійні послуги чи інші види діяльності незалежного характеру, зокрема, наукової, літературної, освітньої, викладацької, технічної, або іншої діяльності в рамках міжнародних проектів.

Положення про порядок подання, проведення експертизи та обліку запитів на одержання міжнародної технічної допомоги, затверджене наказом Агентства координації міжнародної технічної допомоги від 19 вересня 1995 року № 6, встановлює порядок подання запитів для одержання міжнародної технічної допомоги потенційними реципієнтами. До реципієнтів в положенні відносять міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації. В ч. 6 п 2 Указу Президента України “Про міжнародну технічну допомогу” зазначено, що спеціально уповноважений орган — це центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику в сфері міжнародної технічної допомоги. Отже:

1. до переліку спеціальних уповноважених органів необхідно включити місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування;

2. уточнити коло реципієнтів, котрі можуть бути учасниками відносин з одержання міжнародної технічної допомоги.

Враховуючи вищезазначене, реципієнт — це визначена в договорі про міжнародну технічну допомогу фізична особа - суб'єкт підприємницької діяльності без створення юридичної особи, юридична особа — резиденти України, які є одержувачами міжнародної технічної допомоги.

А. Мина,
*студентка 3 курсу юридического
факультета Днепропетровского
национального университета*

НЕУСТОЙКА. ВОПРОСЫ ЕЕ ПРИМЕНЕНИЯ В ДОГОВОРЕ

Практика применения условий о неустойке, штрафе, пене, процентах в договорных отношениях становится все более распространенной. Сегодня почти невозможно найти договор, где бы отсутствовали обременяющие неисправного контрагента штрафные санкции. И это неудивительно, поскольку институт неустойки – наиболее удобный из всех способов обеспечения обязательств, которым можно себя застраховать от неисполнения целого ряда условий договора.

Что же записать в качестве условия о неустойке? По всем законам логики ответ необходимо искать в гражданском законодательстве, но напрасно... Как оказывается, законодатель “забыл” записать требования, которые должны быть учтены при установлении неустойки. Обратившись к практике, можно проследить следующую закономерность: при установлении как законной, так и договорной неустойки должны быть определены основания, порядок взыскания, ее размер и вид. Именно эти требования расцениваются как существенные условия неустойки.

Хотелось бы обратить внимание на то, что в ГК Украины нормы о неустойке помещены не только в главе 16 “Обеспечение исполнения обязательств”, но и в главе 18 “Ответственность за нарушение обязательств”, что позволяет сделать вывод об определении законодателем неустойки как вида гражданско-правовой ответственности. Для взыскания неустойки необходимо наличие факта неисполнения или ненадлежащего исполнения обязательства должником.

Основания возникновения обязательств по уплате неустойки совпадают с основаниями наложения на должника гражданско-правовой ответственности. Но здесь есть две особенности: 1) потерпевшая сторона освобождается от необходимости доказывать размер убытков, вызванных нарушением обязательства; 2) неустойка может быть взыскана и тогда, когда нарушение договора и не привело к убыткам для потерпевшей стороны. Именно эти особенности обусловили широкое распространение неустойки. В вопросе определения понятий “неустойка”, “штраф”, “пеня” следует внести некую ясность. Неустойка остается обобщающим термином, включающим в себя два остальных, которые являются, по сути, неустойкой в том ее значении, в котором она определена в статье 179 ГК Украины, то есть определенная законом или договором денежная сумма, которую должник обязан уплатить кредитору в случае неисполнения или ненадлежащего исполнения обязательства, в частности в случае просрочки исполнения. В то же время штраф и пеня серьезно отличаются в способах и порядке исчисления, а также в условиях применения.

Так, как правило, штраф устанавливается законом или договором за неисполнение отдельных условий договора, например, за поставку продукции ненадлежащего качества, отсутствие маркирования товара, невозвращение тары. Штраф как вид неустойки определяется в твердой денежной сумме или в виде определенного процента от суммы невыполненного обязательства и взимается однократно.

Пеня применяется, как правило, за несвоевременное выполнение обязательства (за просрочку) и взимается непрерывно за каждый день просрочки на протяжении определенного времени в процентном соотношении к сумме невыполненного обязательства. Итак, пеня представляет собой такой вид неустойки, которая начисляется за определенный срок и взимается не за любое нарушение обязательства, а только за просрочку в его исполнении.

Преимущества штрафа в следующих особенностях: 1) создаются реальные возможности эффективно влиять на виновную сторону сразу же после того, как она не выполнила (ненадлежащим образом выполнила) договор; 2) такая неустойка с наибольшими основаниями может считаться мерой затронутого интереса потерпевшей стороны; 3) размер санкций зависит от объема допущенного виновной стороной нарушения. Однако, относительным недостатком подобных санкций можно назвать то, что на должника осуществляется однократное влияние.

Применение такого подхода в договорной практике даст возможность дифференцированно влиять на должников в зависимости от важности нарушенных обязательств, степени и характера их нарушения.

Рассмотрим следующую ситуацию. В результате неисполнения договора фирма понесла значительные убытки, доказывание которых непременно натолкнется на целый ряд трудностей и в конце концов окажется невозможным.

Единственное спасение в этом случае – неустойка. Ее размер установлен, порядок взыскания тоже, и подсчеты показывают, что размер неустойки покрывает убытки. Но, как оказывается, закон - на стороне должника. Речь идет о Законе Украины “Об ответственности за несвоевременное исполнение денежных обязательств” от 22 ноября 1996 года. Именно он, установив в статье 1, что “плательщики денежных средств уплачивают в пользу получателей этих средств за просрочку